

KAARLO SARKIA

ntamo
Punos

Kaarlo Sarkia – RUNOT

Kaarlo Sarkia

RUNOT

ntamo | Helsinki

Näköispainos WSOY:n julkaisemasta
14. painoksesta
Ensipainos 1944

ISBN 978-952-215-636-5

Kansi Make Copies

2016
ntamo
www.ntamo.net

KAARLO SARKIAN RUNOUDEN KEHITYSVIIVOJA

Kaikilla, joiden työ joutuu toistuvasti julkisuudessa arvioitavaksi, on läpäistävänään eräs erikoinen vaara: heidän henkilöllisyytensä ja sen ilmaukset saavat vaiheilleen alituisten epiteettien kehän, heidän heimonsa, luokkansa ja lahkonsa määritellään perin kerta-kakiskisesti, ja tämä tehdään liian aikaisin. Ennen kuin huomataankaan on heihin kiinnittynyt kanta-attribuutteja, heihin on lyöty leimoja, he ovat jauhautumassa käsitteiksi. Silloinkin, kun nuo tunnusmerkit ovat onnistuneimpia, on niistä kuitenkin haittaa; ne muuttuvat hankalammin kuin syntyvät ja ruokkivat tällä välin sitä vähällä selviytymisen halua, mikä pakonomaisesti liittyy ns. yleiseen tietoisuuteen. Joskus käy siten, että elävä ihminen takerrutetaan niin tiukasti oman maineensa huntuihin, että jälkimaailmalla on täysi tekeminen näiden muumionkääreiden auki kiertämisessä.

Runoilijoilla, varsinkin lyyrikoilla, on liian monesti ajankohtalona, että heihin ensinnä osuvat määreet, tuolloin vielä valaisevat, pysyvät käypinä senkin jälkeen, kun ne jo ovat riittämättömiä, jopa pimittäviä. Mannisen suomentajanvoittojen sallitaan varjostaa hänen alkuperäistuotantoaan ja häntä pidetään »lukittuna», vaikka hänen myöhempi tuotantonsa on valtaosaltaan kirkasta, syväkuultoisuudessaankin selkeää. Eino Leinon jättiläishahmon yltä putoilevat ennakkoluulot vain yksi erältään. Hänhän on sekä eläessään että kuoltuaan ollut monta kertaa miltei hautautuneena kokonaiseen erehdysten vyörymään.

On kieltämätöntä, että myös suhtautumisessa Kaarlo Sarkiaan on ollut huomattavissa tiettyä jousamatonta vanhoillaanpysyttelyä. Hänen runoilija-

maineensa kaari on tosin jatkuvasti kohonnut, se saavutti huiman ja kaikkialle näkyvän nousun »Unen kaihon» ilmestyttyä, mutta juuri tästä lähtien hän myös joutui alituisten epiteettien kehään. Tuo taikaympyrä olisi saatava rikotuksi tai aukaistuksi.

*

»Kahlittu», Sarkian ensimmäinen runokirja, ilmestyi jouluaattona 1929, siis myynnistä ja ensi kritiikista myöhästyneenä, mutta saavutti tuntijain taholta enemmän kuin rohkaisevaa tunnustusta. Kiitokseen yhtyi myös silloinen nuori falangi — elettiin »tulenkantajain» melskeisimmän rynnistyksen päiviä — vaikka tulokas ei sopinutkaan niihin kaavoihin, joita hetki huutamalla julisti, eikä juuri ollenkaan edustanut sitä nuoruutta, minkä silloin piti avata kaikki portit. Niinpä hänestä ei sillä suunnalla tehty pidemmälti numeroa.

Uuden lyyrikon herätteet olivatkin kauempana ja syvemmällä, samoin tuli myös se rohkaisu ja henkinen tuki, jota hänen hyökkäystä vierova luonteensa aluksi tarvitsi, toisaalta kuin Helsingistä. Se tuli Turusta, jossaan ei suoranaisten vaikutteiden muodossa, sillä jo ensiesiintyjänä oli Sarkialla oma sävel. »Kahlitussa» ja edempänäkin kajastelee jotakin Baudelaire'stä — viitteeksi kelpaavat eräät jo tällöin perin taitavat soonettien käännökset — mutta kysymyksessä on varsinaisesti apu oman laadun löytämiseen ja artistisen vastuuntunnon voimakas kehittyminen. — Sarkia oli ennen esikoiskirjaansa ihmeteltävän hyvin ehtinyt sulattaa niin kotimaasta kuin ulkoa saadun.

Kun välimatkan takaa ottaa tarkasteltavakseen tämän ensi kokoelman, joutuu hämmästelemään, että siitä tapaa tuskin mitään erillistä, vastaisiin uriin sopeutumaton. Sarkia on aloittanut aavistajan varmuudella. Hän ei hapuile, hänen sielunsa on jo näin

varhaisessa vaiheessa autonomisesti järjestynyt, siinä vallitsevat omat lait. Kaikki kehityksen viivat, niin aaltoilevat kuin horisontaalisesti eteenpäin viittaavat, ovat jo nähtävissä. Viljava satakuntalainen kotiseutu, jonka maisemaa joki halkoo ja joka myöhemmin väikyy kaipausten valaistuksessa, on taustana monille lyyrillisille elämyksille, ja nämä näkymöt huokuvat saanaan niin lämpimästi koettuina ja likeisesti aistittavina, että niitä täytyy pitää lähtökohtana ei ainoastaan Sarkian lapsuutta ja kotiseutua kohti kääntyvälle runoudelle, vaan myöskin niille irrallisuuden tunnoille, jotka hänelle ovat kauan jatkuva teema. Kodittomuuden, henkipattoisuuden, elämänvierauden mielenvire ei tosin yksinomaan johdu tästä »paikallisesta» syystä, mutta ero kotiseudusta on varmaan syventänyt toista syytä, runoilijalle hyvin keskeistä sisäisen yksinäisyyden ja erakkoisuuden kipua.

»Kahlitussa» Sarkia takoo ensi renkaat rakkausrunojensa pitkään ketjuun, joka sekin läpäisee hänen koko tuotantonsa. Jo ensi yritykset ovat merkille pantavia. Jotkut runoista ovat vielä hieman abstraktisia, mutta ne ovat jo nyt kauttaaltaan kauniita, elettyjä ja aitoja. Niiden romanttisen halajoivassa, huikaistuneessa tai hellien palvovassa tunnelaadussa on eräänlaista kuumaa alttiutta, ja niissä värähtelee jo, varsinkin eron murtumusta kuiskaavissa säkeissä, se ikävöinnin haltiokkuus ja se sielukas hurmio, minkä Lauri Viljanen sattuvasti on määritellyt yhdeksi Sarkian tyypillisimpiä lyyrrikontiloja. Parhaat näistä pienistä sanasävellyksistä kaikuvat kuin ennustus. Niistä voi etukäteen päätellä, että niiden tekijästä oli tuleva suuri rakkauslyyrikko, ei sävyjensä moninaisuudella hurmaava, mutta omassa lajissaan sitä syvempi. Sannallis-rytmillisen toteutuksensa herkkyyden ja kuviensa hienon päilynnän ansiosta ovat eräät niistä — esim. »Ikkuna», »Mullan koru», »Erottua» — hyviä saavutuksia, erityisesti viimeksimainittu, jossa Sarki-

an luontainen taito etenevän melodian luomisessa jo pääsee ilmi. Tuo alakuloinen akordi on niin läpikotaisin kuultu, että se heti peräti tärveltyisi, jos esim. säveltäjä muuntavasti puuttuisi sen musiikkiin. Runo soi kaiken itse.

»Kahlitussa» on myös jo kokoon kuroutuneena se kerä, se salaisen kärsimyksen panostuma, joka purkautumaan lähtiessään pakottaa Sarkian runon suorittamaan suurta, nousevaa ja laskevaa kaariliikettä muutamien vastakkaisten, toisistaan etäällä olevien poolisten välillä. Tuo vuorottaiskulku, tuo heilahtelu on Sarkian pääaiheita. Ja se on hänellä lepäämätöntä, tuskallisen kaihoisaa välimatkan mittaamista minuudesta ideaaleihin, uneksinnan kurkoittumista todellisuudesta täydellisyyteen ja vaipumista sieltä takaisin. Se on taivaan ja maan, hyvän ja pahan, kauniin ja ruman, kuoleman ja elämän rajankäyntiä ja niiden välistä salapeleistä, magneettista vetovoimaa, mikä voi laueta ja laantua vain syvän filosofisessa — muutamilla ihmisillä vain uskonnollisessa — katsomuksessa.

Mutta mikä sitten on tuo sykkivä kuroutuma, joka ärryttää ihmismielen tällaiseen levottomuuteen ja painee sen etsimään oman sisäisen tapahtumisensa vastineita ulompaa, kaukaakin muusta olevaisesta ja näkemään ne heijastumina, suurina tai myös pieninä, joskus eriskummaisina kuvina yksilöllisistä taisteluisista?

Vastausta hapuillessamme joudumme erään ihmislajin ja samalla erään merkittävän runoilijalajin, miksei myös erään filosofilajin, salaisimpiin kammioihin. Kenties uskaltaa viittailla asian selittymisen siten, että tuollaisen kipukohdan syntymiseen tarvitaan tietty hankaus sielussa, tietty ristiriita hengessä, mutta ei normaalinasteisena vaan tavallista voimakkaampana. Tarvitaan vastavoimia, jokin dualismi persoonallisuuden syvimmissä. Runoilijat puhuvat minuuden pii-

nasta, itseyden kivusta — sanat ovat Sarkian, mutta voisivat olla monen muun. Joku tällainen ihminen on ainaisessa kuohunnassa sen vuoksi, että näkee tuskallisen selvästi vajavaisuutensa. Ne kuvastuvat hänelle hänen omain ankarain ja ylpeäin vaatimustensa synkkyyteen verhoutuvalta taustalta. Hän ei mielestään koskaan pysty olemaan mitä tahtoisi, ei toteuttamaan jaloimpia aikomuksiaan, ei koulimaan itseänsä ihannekuvansa kaltaiseksi. Hän ei ainoastaan tuskastu, hän loukkautuu itseensä, vajoaa ajoittain itseinhoon. Kuvitellun kehnoutensa tuskassa hän vertaa sieluaan rampaan, kyttyräselkäiseen, rujoon.

Joidenkuiden kohtalona on kokea tämä sisäinen kapina poikkeuksellisen kiihkeästi. Heillä ei ole väistämisen, ei kompromissaamisen, ei huonouksiensa sietämisen eikä varsinkaan itsensä pettämisen muilla tavallista lahjaa. He ovat itsensä suhteen ei ainoastaan ehdottomia, vaan kiusallisen valppaita. Useilla heistä on erityisen kehittynyt eetillinen tahtoelämä. Mutta he ovat myös intohimoisia — elleivät olisi, olisi hankaus heidän sielussaan liian höllä, siitä ei syntyisi sähköä. Pako ei auta heitä, keskipisteestään edettyään he vain tempautuvat »jumalien keinuun», tai heidän sielunsa joutuu vaappumaan kohtalon vaa'alle, jonka pontena on juuri heidän oman mielensä kiipein kuroutuma.

Tuollainen ärrytin on produktiivisuudelle, etenkin taiteelliselle, hyvin edullinen. Jonka mieli polttaa aina, jonka kärsimyksellä on puuttumattomasti ruokaa, hän pyrkii johonkin. Hän hakee tasapainoaan, vapautusta ilmaisun avulla, hän hakee synteesiä tai sovitusta, hän ohjautuu uskonnollisiin mietiskelyihin, lunastusajatuksiin tai filosofisiin ratkaisuihin.

Maailmankirjallisuuden suurten tunnettujen joukosta voitaisiin mainita viljalti runoilijoita, joiden luomistyön takana, monilla alkujoustimena on jotakin edelläkuvatun laista. Itse Goethen kaikkiulotteisessa

henkilöllisyydessä on uria, joita myöten on mahdollista taeta tällaisiin ärryttimiin ja niistä lähtien jälleen edetä vaikkapa »Faust»-runoelman eräihin ydinlinjoihin saakka. Ruotsista voitaisiin tässä yhteydessä nimetä esim. Stagnelius ja Fröding.

Suomen runoudella on useita edustajia — kaikki erityisen merkittäviä lyyrikkoyksilöllisyyksiä — joilla on tämä myötäsytynyt kiihdytin sisimmässään. Heitä on J. Siljo, joka puhtaalla miehentahtodolla rakensi minuuttaan. Heitä on alussa niin rajusti kuohahdellut Aaro Hellaakoski, joka villinraskaassa kohtalonpainissa ottaa pohdin ongelmastaan ja päättyy keski-ikänsä karaistuneen avoimeen, syvän miettelääseen henkisyteen. Heitä on Uuno Kailas, joka oman ihannekuvasa herkeämättömän tuijotuksen alaisena repii näkösalille itseytensä arimmatkin juuret, kunnes vielä ennen kuolemaansa ehtii seestyneen kontemplaation kauteen. Heitä oli myös, joskaan ei aivan nuoresta pitäen, Eino Leino, joka »Bellerophonissaan» viime kerran kiittää tämän probleemipiirin halki suoritettuun kuitenkin jo »Helkavirsien» toisessa sarjassa, nerokkaissa ugrilais-kosmillisissa myyteissään ja legendoissaan selkeimmän luotauksensa kauniin ja ruman, hyvän ja pahan maailmoihin, jotka hänen loppunäkemyksessään mystillisesti liukuvat yhteen.

On itse asiassa merkillistä ja samalla kuvaavaa, että nämä lyyrikot, jotka kukin tavallaan ovat olleet »itse itsensä tuska ja olemisensa haava» ja joille kaikille runous on ollut kärsimystä tuottavaa mutta myös vapauttavaa »itsensä auki kehittämistä» — lainatut termit ovat nuoren Volter Kilven — ovat verraten vähän vaikuttaneet toisiinsa. Sielun tapahtumat ja niiden ekspansiivinen paine ovat kullekin olleet niin muista eristävä ja oma asia, että heidän on täytynyt selvittää se, suureksi osaksi piilotajuisin prosessein, oman mielensä pohjukoissa. Niinpä ovat ilmauksetkin rikkaita, persoonallisia ja psykologisesti jännittäviä.

Jännittävimpiä on se runoilijanmatka, jonka Kaarlo Sarkia tällaisista keskeisistä yllyttimistään käsin joutuu tekemään. Näytelmän ekspositio, kuten on viitattu, on »Kahlitussa», hänen ensi teoksessaan. Jo siinä alkaa piinan kerä pitkän laukeamisensa. Lähtöpisteessä havaittavat sykhädykset ovat tallennettuina sellaisissa itseyden pohjaa tähystävissä runoissa kuin kokoelman nimirunossa »Kahlittu», »Kyttyräselkä puhuu» tai »Kuin kuolleet lehdet». Tyypillisiä tunteja on myös rakkausrunojen puolella. Valaiseva on niin ikään »Kukkiva kactus», tuo pieni ja kiinteä avainruno, jossa runoilija ilmeikkäästi kuvaten luomisvietin pakahduttavaa polttoa panee ruman, kahlitun ja käpristyneen kasvin leimahtamaan esiin »vankilansa pimeydestä» ja sinkoamaan ilmoille sisimpänsä unet.

Tosiaan, unet! On syytä pysähtyä sanaan. Se on aukeava ovi.

Jokainen, jolla on tuo poltteinen kohta sielussaan, hakee omalla tavallaan vapahdusta piinastaan. Siljo, jossa on rigoristin piirteitä, tahtoo kieltää itsensä, uhraa kauniin elämän pyhyydelleen ja koettaa erämaan ylvästä autuutta palvomalla rauhoittaa verensä. Erikoisen originellit — myös taiteellisilta tuloksiltaan — ovat ne hiljattain erinomaisesti kuvatut kilvoitteluvaiheet, jotka Hellaakosken on ollut läpäistävä. Dramaattisin ja järkyttävin on ollut Kailaan tapaus, sillä hänen tiensä vei suppilomaisesti keskustaa kohti; ratkaisu tapahtui kivun luolassa itsessään, ja harvoissa kuuluviin ehtineissä voiton viesteissäkin on vielä nyyhkytyksen kaikua.

Sarkia ei *alun perin* — myöhemmin hänestä kyllä tulee tämä aines näkyviin — ollut taistelija, niinkuin temperamentiltaan väkivaltaiset Hellaakoski ja Kailas tai ylhäinen tahdonmies Siljo. Hänen intensiivisyytensä oli toisenlajista. Voimaa, ja suurta, osoittaa esim. se ehdottomuus, jolla hän koettaa käydä luonteensa erikoisavujen hänelle puhkaisemaa pelastuk-

sen tietä sen päähän saakka. Samanlainen intohimo ajaa hänet syvemmälle kieleen kuin muut. Mutta on pitkälti eteenpäin ratkaisevaa, että hänellä on uneksiman kallisarvoinen lyyrikonlahja. Siitä tulee hänen väylänsä, sitä myöten hän ohjautuu moniin ihmeellisiin taiteilijanvoittoihinsa. Hän on rakenteeltaan herkimmin konstruoitu, herkimmin liikauttava tässä runoilijakunnassa, ja niin juuri hän ilmaisee muita tehoavammin heilahdukset surun paikasta *ulospäin*. Siinä on hänen erikoisasemansa, kunnes hän löytää vielä muuta. Mutta hänen on ensin näytettävä ne mahtavat kaaret, joiden keinuntaan hänen henkensä joutuu.

Sarkian uneksinnan tavoitteena on kauneus. Mutta hänen kauneudellaan on myös toinen nimi, se on *hyvyys* avarassa ja syvässä mielessä käsitettynä. V. A. Koskenniemi on huomauttanut tästä hänen esteettisen pyrkimyksensä eettisestä sisällöstä. Tämä on ehdottomasti pidettävä mielessä, kun seurailemme, kuinka Sarkian runo suorittaa aaltoliikettä »kauneuden auringon» ja maan alhon välillä.

»Kahlitussa» tapahtuu ensimmäinen lähtö. Siinä on eräs runo »Mysteria» — uusluomuksena lumoavan kuvakylläinen »Haave-elämä» — joka tiivistää kuin uskonnoksi ja ohjelmaksi nuorimman Sarkian kauneudenopin. Elämän turhuuden, katkeriin tuloksiin vieneen minuudentuijotuksen — ja, voisimme lisätä, nuoruudenpessimismin — vastapainoksi runoilija lupaa rakentaa aivan uuden, haaveista kokoonpannun elämän, jossa kaikki värien, muotojen ja tuoksujen nautinnot, mutta myös valikoiduimmat hengen ilot ovat tarjolla. Hän etsii huumasta, hän tahtoo tainnuttaa tuskan. Myös runouden hän määrää samantapaiseen tehtävään. Mutta hänen ikävöinnissään on alusta pitäen muitakin juonteita kuin tämä hedonistisvivahteinen piirre. Ajatus hakeutuu lapsuuden

kultaisiin päiviin, jolloin ristiriitoja ei vielä ollut, tai, useimmin ja palavimpana, siihen aikaan, jolloin mitään tuskaa ei *enää* ole. Kuolema on jaloin lääke. Näin on Sarkialle ominainen, myöhemmin yht'aikaa tummasti ja kirkkaasti soiviin lähtöhymneihin päätyvä kuolemankaipuu heti yhtyneenä hänen runoutensa muihin uneksijanlinjoihin. Näissä kuolema-aiheisissa runoissa, jotka kuuluvat kokoelman parhaisiin, Sarkia jo on se harvinainen rytmikko ja melodikko, jollaisena hän jatkuvasti on lisäävä ulottuvaisuuksiinsa.

Kaksi vuotta esikoiskokoelmansa jälkeen Sarkia saat-
taa julkisuuteen toisen runokirjansa. Tuloksiaan seuloessaan hän on kietonut sen yhteen edeltäjän kanssa. Tähän tekoon on ollut sikäli aihetta, että »Velka elämälle» sisältää runoja, joiden hahmottuminen, muutamissa tapauksissa valmistuminenkin on tapahtunut rinnan »Kahlitun» runojen kanssa ja että myöhempi teos sisältää vain vähän *jyrkästi* ottaen uutta. Tekijän sisäisten vaiheiden tarkkaajalle on kuitenkin hyödyllistä pitää kirjat erillään. Sillä vaikka kehitys onkin ollut lomittaista, kuten yleensä luovassa työssä lienee laita, on »Velka elämälle» sittenkin valtaosaltaan myöhemmin syntynyt. Sillä on selvästi oma leimansa. Siitä *puuttuu* yhtä ja toista »Kahlitussa» olleesta, mm. ikävöinnin äärimmäinen sfääri, kuolema, jokseenkin tyyten, tai sitten jotakin entisestä on painunut latentiksi. Sielun ja kohtalon vaaka on siirtynyt toiseen asentoon.

Niille, jotka ovat suhtautuneet Sarkiaan yksipuolisesti ja totuttautuneet pitämään häntä *ahtaasti* uneksinnan lyyrikkona, tuottaa uusi tutustuminen hänen toiseen kirjaansa yllätyksen. Näin ei käy niille, jotka ovat huomanneet hänen tuotantonsa läpi kulkevan suuren aaltoliikkeen. »Velka elämälle» on nim. selvästi maata lähenevä laine tässä liikunnassa. Se on

perustunnelmaltaan suorastaan — maallinen. Sitä *vallitsee* ei ainoastaan elämää kohti pyrkivä, vaan elämään kotiutunut ja siitä nauttiva, sovinnollinen ja lempeä mieliala. Tämä on pinnallisesti katsoen merkkillistä, sillä tiedetään runoilijan terveyden juuri kirjan ainesten koostuessa ruvenneen horjumaan, mutta tarkemmin ajatellen saattaa tästä seikasta yhtä hyvin rakentaa nyt vuoroon tullutta myönteisyyttä selittävän teorian. Sairaus on myös elämänhalua lisäävä tekijä, ja sellainen se näyttää, ainakin aluksi, olleen Sarkian tapauksessa. Arvattavasti on tässä myös tapahtunut jotakin samanlaista kuin esim. Gundolfin mukaan Goethessä »Nuoren Wertherin kärsimysten» jälkeen: ilmaukset, joihin tuhoutumisvietti oli purkautunut, merkitsivät vapautumista vaarallisesta viettymyksestä. Näihin aikoihin Sarkia sitä paitsi pääsi — tähän mennessä viimeisen kerran — kotiseutunsa maisemien pariin, ja niillä näyttää olleen häneen elvyttävä vaikutus. Hän tahtoo mullan kera tuntea ylösnousemushurmiota ja parantaa haavojensa kirvelyn »maan balsamilla». On oireellista, että irallisuudenkin linja palautuu hänen tuotantoonsa vasta niissä runoissa, jotka hän — hienon esineellisin, intiimisti aistittavin todellisuuspiirtein — omistaa menetetyn kodin ja lapsuuden muistelulle. Tällaisia ovat »Lapsuusmaja» ja »Kotisauna», molemmat valikoidun kauniita näytteitä Sarkian suomalaisimmasta runotyylistä. Samalle pohjalle asettuu myös kokoelman nimiruno: sävynsä lämpimässä ylevyydessä ja koruttomassa, syvässä, kaunattomassa inhimillisyydessään unohtumaton luoma, jonka keskuksena säteilee pojanhellyyden esiin kutsuma puhtaan tyttöäidin madonnankuva.

Yhtäläisiä näkemyksiä kertyy kokoelman rakkausrunoista. On kuin niissä olisi nyt enemmän verta, ne ovat hitusen sensuaalisempia, ne ovat paremmin kiinni todellisuudessa, ja niiden rytmikieli on entistä välittömämmin pulpahtelevaa. Niissä on par'aikaa ku-

luvan hetken tunnelmaa. Ihastuttava on esim. »Ensilumen aikaan», hyvä jo ensi muodossaan, uusluomuksena pysyvästi tuore mestariteos, täynnä sään tuoksua, mennyttä kaihoavassa surumielisyydessäänkin onnea tulvillaan. Pieni huumeinen ehtookuiskaus »Ilta» huokuu täyttä sopusointua. Kokoelmassa on vielä »Kohtaaminen», jossa huikaistunut palvonta on aivan sivuäännetöntä kiitollisuutta elämälle. On myös »Uusi sointu». Hillitön ikävöintikin pukeutuu luonnontuoreisiin kuviin (»Kevätelegia»), eikä kaipaus »levon viileyteen» (»Upunut») vaikuta näissä kehyksissä lainkaan maailmaa vierovalta: se on vain rajua nykytuokioon heittäytymistä. — Kaiken kaikkiaan tuntuu siltä, että »Velkaa elämälle», tätä lohdullisen elämänläheistä kokoelmaa, ei tähän mennessä ole oikein löydetty, ei esim. ole kuultu sitä kirkasta laulusäveltä, mikä helisee sen halki.

Tämä väliaikainen kuurous johtui luultavasti siitä, että huomio kirjan ilmestyessä erityisesti kiintyi niihin runoihin, jotka tuntuivat viittaavan eteenpäin. Ne ansaitsivat kieltämättä merkillä panemista. Mutta esim. »Antinoos» on yhtä hyvin »Kahlitun» finaali kuin »Unen kaivon» preludi. Se on siirtymäruno, jossa esikoiskokoelman kuolemanhaave saa taannehtivasti objektivoidun muodon. Sen parnassolaisen ja hellenistisen kauneuden kultin takaa vaistoamme tyypillisesti nuoren elämänpettymyksen pelon, aavistelevan ja narsistisen itsevarjelun, joka pitää eroa elämästä parempana kuin sen tahrojen syöpymistä sielun vielä sumentumattomaan kilpeen. Sen sijaan näyttää Tiberius-aiheisen runon synkkä, ihmisinhoinen tuskanhurjuus tietä kauemmaksi, samoin kosmillinen »Kärsivä tuli». »Vaeltaja» vihdoin, joka myöhemmin lopullistetussa, alkuaankin kuvia kimaltelevassa asussaan niin intohimoisesti kiidättelee selvyiden ikävöinnin tuntoja, heittyy »Unen kaivon» yli runoilijan tähän asti viimeistä kautta kohti, missä itsepintaisesti tä-

hystelty »maan ja taivaan raja» lopulta löytyy suurissa, myrskyisen mielenkäynnin edeltämissä filosofisissa lopputoteamuksissa.

»Kahlittu» ja »Velka elämälle» olivat siis yhdessä merkinneet ensimmäisen heilahduksen, ensimmäisen aaltoliikkeen päätökseen saattamista, edellinen, jossa tuskan alkukohta oli tullut näkyviin, ulospäin ponnahtavaa vavahdusta, jälkimmäinen jännittymätöntä, alussa onnellisen helpottunutta paluuta. Mutta kivun kerä, sen ehdimme jo huomata, oli jo uudelleen pannotumassa. Se oli purkava voimansa entistä kauemmas yltävään hengen kaarrokseen.

»Unen kaivoa», Sarkian kolmatta kokoelmaa, edelsi viiden vuoden keskittymiskausi. Ilmestyessään syksyllä 1936 se heti herätti tavatonta huomiota.

Vastainen tutkimus on varmaan selvittävä, mitkä elämäkerralliset tapahtumat ovat olleet myötätekejinä niissä mielialoissa, joiden pohjalta tämä suuri runoteos on kasvanut. Liian aikainen utelu on tarpeetonta, runot itse ovat toistaiseksi riittävä vihje. Sangen perusteltua olisi ajatella niinkin, että kehityksen takana ovat minuuden omat lait, jotka joka tapauksessa olisivat määränneet kehityksen pakonomaisesti toteutuvat vaiheet. Olemme seuranneet erästä aaltoliikettä, ja se osoittaa niin suurta taipumusta toistua, että meidän on syytä olettaa ulkonaisten seikkojen vain joko vahvistaneen tai heikentäneen tätä vuorottelua. Kenties sentään on syytä mainita, että Sarkia ennen »Unen kaivoa» on käynyt raskaan sisäisen kriisin läpi, että hänen sairautensa on ajoittain ankarasti ahdistellut häntä ja että kohtalo on kuljettanut häntä paikasta toiseen suomatta hänen kotiutua minnekään. Teostaan viimeistellessään hän joka tapauksessa on fyysillisesti suhteellisen hyvässä vireessä ja suuren henkisen tarmon täyttämä. Tulokset osoittavat sen.

Rakastetun Kaarlo

Sarkian (1902–1945)

vuonna 1944 julkaistu

koottujen runojen lai-

tos näköispainoksena.

